

ΕΤΟΙΜΑΖΟΝΤΑΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΤΡΙΔΑ ΜΕ ΑΦΟΡΜΗ ΜΙΑ ΕΠΕΤΕΙΟ*

ΝΙΚΟΣ Κ. ΑΛΙΒΙΖΑΤΟΣ

Ετο άρθρο αυτό εξετάζονται οι συνθήκες κάτω από τις οποίες αποφασίσθηκε και άρχισε να λειτουργεί σε χρόνο ρεκόρ, η Ανωτέρα Γεωπονική Σχολή, όπως αρχικά ονομαζόταν, τον Γενάρη του 1920. Ήταν μια περίοδος μοναδική, γεμάτη όνειρα και προσδοκίες για την Ελλάδα.

Πράγματι, όταν ο τότε υπουργός Γεωργίας Γεώργιος Καφαντάρης έφερε στη Βουλή το νομοσχέδιο για την ίδρυση της Σχολής, τον Νοέμβριο του 1919, δεν είχαν καλά-καλά συμπληρωθεί έξι μήνες από την αποβίβαση των ελληνικών στρατευμάτων στην Σμύρνη, ο Ελευθέριος Βενιζέλος διαπραγματευόταν στις Βερσαίες τη συνθήκη ειρήνης που έμελλε να γίνει γνωστή ως Συνθήκη των Σεβρών και, στην Αθήνα, με επικεφαλής τον αντιπρόδρο του υπουργικού συμβουλίου Εμμανουήλ Ρέπουλη -έναν εξαιρετο ρήτορα, ομικό και δημοσιογράφο- η κυβέρνηση ργαζόταν με εντατικούς ρυθμούς για την ανανόμηση Ελλάδας. Καθώς οι δυσκολίες δεν είχαν ακόμη φανεί στο Μικρασιατικό μέτωπο και η υποστήριξη των Συμμάχων προς την χώρα παρέμενε (για λίγο, όπως ελικά αποδείχθηκε) αραγής, η Ελλάδα των πέντε θαλασσών και των δύο ηπείων -ως ζωντανή πραγματικότητα πλέον- αι όχι ως μεγαλοϊδεατική ουτοπία- παάσερνε τα πιο ζωντανά μυαλά της χώρας σε τολμηρά όνειρα.

Από την Μαύρη Θάλασσα και την Σατάλτζα ως την Κέρκυρα και τους Θωνούς, και από την Σμύρνη και το Αϊαλί ως την Γαύδο, ήταν φανερό ότι η χώρα δεν μπορούσε να κυβερνηθεί όπως το παρελθόν: χρειαζόταν υποδομές, ισβαρό κράτος και καταρτισμένους προάντων ανθρώπους.

Ως γνωστόν, το δεύτερο Πανεπιστήμιο της χώρας είχε αποφασισθεί να ιδρυθεί στην Σμύρνη και ο Ελ. Βενιζέλος είχε αναθέσει το σχεδιασμό και την οργάνωσή του στο μεγάλο μαθηματικό Κωνσταντίνο Καραθεοδωρή (1873-1950). Οι ινάγκες ωστόσο σε στελέχη ήταν τόσο πιεστικές, ώστε προτιμήθηκε οι ρυθμοί να επιταχυνθούν: δίπλα στο Πανεπιστή-

μιο Αθηνών και το Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, τις μόνες ελληνικές ανώτατες σχολές τότε, αποφασίσθηκε να ιδρυθούν όχι πανεπιστήμια, αλλά πιο ευέλικτα σχήματα: εξειδικευμένες σχολές ανώτερου επιπέδου, χωρίς τις αμαρτίες και τις αγκυλώσεις του Καποδιστριακού και του Μετσόβιου. Η λειτουργία τους μπορούσε να επισπευθεί και, σε κάθε περίπτωση, χρειαζόνταν γι' αυτές λιγότεροι πόροι απ' ό,τι για την ίδρυση ενός καινούργιου πανεπιστημίου, το οποίο θα είχε προφανώς πολλές σχολές, που θα καλλιεργούσαν αν όχι το σύνολο, τουλάχιστον ένα μεγάλο μέρος των γνωστικών αντικειμένων.

Δεν είναι έτσι τυχαίο ότι την ίδια χρονιά -ακριβέστερα: στην ίδια σύνοδο της «Βουλής των Λαζάρων»- ψηφίσθηκαν οι ιδρυτικοί νόμοι τριών ανώτερων σχολών: της Ανωτέρας Γεωπονικής (ν. 1844/1920), της Ανωτάτης Εμπορικής (ν.2191/1920) και της Παιδαγωγικής Ακαδημίας (η τελευταία για την κατάρτιση και επιμόρφωση των εκπαιδευτικών της δημόσιας γενικής εκπαίδευσης, ν.2243/1920). Οι δύο πρώτες λειτούργησαν ευθύς αμέσως,¹ ενώ η τρίτη (δηλαδή η Παιδαγωγική Ακαδημία), το 1924.²

Γιατί όμως μια Γεωπονική Σχολή ειδικά το 1920; Θέλω κατ' αρχάς να θυμίσω ότι, το 1917, η προσωρινή κυβέρνηση της Θεσσαλονίκης είχε εξαγγείλει την από μακρού αναμενόμενη αγροτική μεταρρύθμιση: με τα γνωστά πέντε νομοθετικά διατάγματα προέβλεπε ότι οι ακτήμονες καλλιεργητές μπορούσαν να μετάσχουν στη διανομή γαιοκτησιών άνω των χιλίων στρεμμάτων που θα απαλλοτριώνονταν. Επειδή, εν καιρώ πολέμου, το δημόσιο ταμείο δεν διέθετε τα αναγκαία κονδύλια, προβλέφθηκε ότι οι ιδιοκτήτες των τσιφλικιών δεν θα αποζημιώνονταν με ρευστό, αλλά με ομόλογα διάρκειας τριάντα ετών, που θα εξέδιδε το ελληνικό Δημόσιο με επιτόκιο 6%.

Δεν είναι έτσι συμπτωματικό ότι, με την εγκατάσταση της κυβέρνησης της Θεσσαλονίκης στην Αθήνα, τον Ιούνιο του 1917, ιδρύθηκε ως ενδέκατο κατά σειρά υπουργείο, το υπουργείο Γεωργίας.³ Ως πρώτον Υπουργό, ο Ελ. Βενιζέλος επέλεξε τον μετέπειτα πρωθυπουργό Ανδρέα Μιχαλακόπουλο, ο οποίος, χωρίς

χρονοτριβή, υπέβαλε τα διατάγματα της Θεσσαλονίκης για κύρωση στη Βουλή. Έτσι, στο πεδίο εφαρμογής του νόμου υπήχθησαν τα τσιφλίκια όχι μόνο των Νέων Χωρών, αλλά ολόκληρης της χώρας. Πρώτη προτεραιότητα του νέου υπουργείου ήταν η καταγραφή και καταμέτρησή τους, έργο γιγάντιο, για την ολοκλήρωση του οποίου ως το 1921, ο Γ. Καφαντάρης, διάδοχος του Μιχαλακόπουλου στο υπουργείο Γεωργίας, ήταν αισιόδοξος: αρκούσαν τα 50-60 πολιτικά και στρατιωτικά συνεργεία που είχαν συσταθεί. Δεν ήταν, αντίθετα, εξ ίσου αισιόδοξος «όσον αφορά την μελέτην των κτημάτων υπό της γεωπονικής υπηρεσίας», διότι, όπως έλεγε στη Βουλή, «αι ελλείψεις ημών εις τον κλάδον τούτον είναι πολύ μεγαλύτεραι και η αναπλήρωσις αυτών πολύ δυσκολωτέρα», αφού «εις όλην την Ελλάδα δεν διαθέτομεν ειμή 39 γεωπόνους». «Εδώ σπουδάζουν δικηγόροι και ιατροί», τον διέκοψε τότε ένας βουλευτής, «δεν σπουδάζουν γεωπόνους».⁴

Πράγματι, για τον Καφαντάρη, επίσης μέλλοντα πρωθυπουργό και συνεπή φιλελεύθερο πολιτικό, την επιστημονική μελέτη των απαλλοτριούμενων κτημάτων δεν μπορούσαν να την κάνουν παρά «γεωπόνοι ανωτέρας μορφώσεως». Τέτοιοι όμως δεν ήταν οι απόφοιτοι των γεωργικών σχολών που λειτουργούσαν έως τότε, είτε επρόκειτο για τις τριανταφυλλίδειες γεωργικές σχολές που είχαν ιδρυθεί αρχικά στην Αθήνα (1888) και αργότερα την Τύρινθα (1894) και τον Αλμυρό,⁵ είτε τα κατώτερα γεωργικά σχολεία, παλαιότερα και νέα.⁶ Χρειάζονταν στελέχη με ανώτατη γεωπονική κατάρτιση.

Για τον σκοπό αυτό, όπως ανήγγειλε ο Καφαντάρης, από τη μια θα αύξανε ο αριθμός των γεωπόνων που το κράτος θα έστελνε στο εξωτερικό με υποτροφία για επιμόρφωση, ενώ από την άλλη, θα ιδρύονταν ανωτέρα γεωπονική σχολή στην Αθήνα, που θα δεχόταν αμέσως φοιτητές. «Θα προτιμούσα», έλεγε ο Ευρυτάνας πολιτικός, «να μη υποβάλω ενώπιον της Βουλής μεμονωμένον μέτρον περί ιδρύσεως ανωτέρας γεωπονικής σχολής, αλλά να υποβάλω σύστημα πλήρες διοργανώσεως της γεωργικής εκπαίδευσως από

Ο Νίκος Αλιβιζάτος είναι καθηγητής του Συνταγματικού Δικαίου του Πανεπιστημίου Αθηνών.

των κατωτάτων μέχρι των ανωτάτων αυτής βαθμίδων».⁷

Οι ανάγκες ωστόσο της στιγμής ήταν τόσο πιεστικές που έπρεπε να προχωρήσει στο αποσπασματικό κατ' αυτόν βήμα της ίδρυσης εξειδικευμένης σχολής ανώτερου επιπέδου μόνον. Μέχρις ότου αποκτήσει το δικό της προσωπικό («καθηγητές επί μισθώ», σύμφωνα με τον ιδρυτικό της νόμο), η τελευταία θα στελεχωνόταν από καθηγητές «επί επιμισθίω ή επιδόματι», είτε δηλαδή καθηγητές του Πανεπιστημίου και του Πολυτεχνείου στους οποίους θα αναθέτονταν η διδασκαλία μαθημάτων της ειδικότητάς τους ως δεύτερη απασχόληση, είτε υπάλληλοι του δημοσίου με ειδικές γνώσεις.⁸ Πρώτος διευθυντής (πρύτανης) της Σχολής διορίστηκε ο Σπ. Χασιώτης (1861-1945), πρώην τμηματάρχης του υπουργείου Γεωργίας, Γενικός Επιθεωρητής Γεωργίας, εκδότης εφημερίδων αγροτικού ενδιαφέροντος και μετέπειτα Γερουσιαστής, στο πάθος του οποίου για τη γεωργική εκπαίδευση η Σχολή οφείλει πολλά.

Θα ήταν, εν τούτοις, λάθος να μην τοποθετηθεί η ίδρυση της Σχολής στο πλαίσιο και μιας άλλης αλληλουχίας ρηξικέλευθων μέτρων του βενιζελισμού της ανόρθωσης. Εννοώ βέβαια την εκπαιδευτική πολιτική του μεγάλου κρητικού πολιτικού. Επιβάλλεται και εδώ αυτό μια μικρή αναδρομή:

Αν εξαιρέσει κανείς την κατοχύρωση της καθαρεύουσας με ξεχωριστό άρθρο, η συνταγματική αναθεώρηση του 1911 επέφερε μικρές αλλαγές στις ρυθμίσεις για την παιδεία του Συντάγματος του 1864. Από τη μια, έθεσε «υπό την ανωτάτην εποπτείαν του κράτους» και «δαπάνη αυτού» την εκπαίδευση γενικά, δηλαδή όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες, καταργώντας την αρμοδιότητα των δήμων για την στοιχειώδη και καθιερώνοντας ρητά την «δωρεάν παιδεία» γι' αυτήν. Και δεύτερον, επανακατοχύρωνε ως δυνατότητα πλέον και όχι ως δικαίωμα, όπως στο παρελθόν, την ίδρυση από ιδιώτες (Έλληνες ή αλλοδαπούς) εκπαιδευτηρίων κάθε βαθμίδας, «λειτουργούντων κατά το Σύνταγμα και τους νόμους του κράτους».⁹

Μεγάλο ωστόσο ενδιαφέρον για το θέμα μας παρουσιάζει κάτι που τελικά η Β' Αναθεωρητική Βουλή απέφυγε να κάνει: αναφέρομαι στην απόρριψη πρότασης των «παλαιών κομμάτων» να απαγορευθεί ρητά από το Σύνταγμα «το συσταίνειν ιδιωτικά καταστήματα ανωτέρας εκπαίδευσως». Το σχετικό ψήφισμα υπέγραφαν μεταξύ άλλων ο Γεώργιος Θεοτόκης, ο Δημήτριος Ράλλης και άλλες ση-

μαίνουσες προσωπικότητες του προ του Γουδί «παλαιού» πολιτικού κόσμου,¹⁰ αλλά η βενιζελική πλειοψηφία στην Αναθεωρητική Βουλή το απέρριψε χωρίς πολλή συζήτηση. Έτσι, όπως παρατηρούσε λίγο αργότερα στο σύγγραμμά του ο Ν.Ν. Σαρίπολος, αποκλειόταν το εκπαιδευτικό μονοπώλιο του κράτους «εν οιοδήποτε βαθμώ της εκπαίδευσως». Αξίζει, εν προκειμένω, να παρατεθεί αυτούσιο το γλαφυρό σχόλιο που αφιέρωσε στο θέμα ο σπουδαιότερος Έλληνας συνταγματολόγος εκείνης της περιόδου:

«Ευτυχώς δεν καθιερώθη εν τω συντάγματι η *αντιεπιστημονική και ανελεύθερος* πρότασις του ψηφίσματος της Βουλής, της 18ης Φεβρουαρίου 1910 [...]. Όστε μόνον το κράτος θα εδικαιούτο να διδάσκη τας επιστήμας, την φιλοσοφίαν κ.λπ., κλπ., απαγορευομένης της ιδρύσεως πάσης ανωτέρας σχολής ιδιωτικής, π.χ. ελευθέρας σχολής πολιτικών επιστημών ως η εν Παρισίοις π.χ.! Τούτο εζήτει η Βουλή να καθιερωθή εν Ελλάδι κατά το 1910! *Μία* φιλοσοφία, *μία* επιστήμη, *μία* τέχνη, *η του Κράτους!* Ευτυχώς τοιαύτη διάταξις δεν ετέθη εν τω συντάγματι της μητρός της ελευθερίας και των γραμμάτων Ελλάδος. Τουναντίον το εκπαιδευτικόν 'μονοπώλιον' του Κράτους απαγορεύεται υπό του άρθρου 16 [παρ.] 3 του συντάγματος, *εν οιοδήποτε βαθμώ της εκπαίδευσως και εν αυτή τη στοιχειώδει εκπαίδευσει [...]*».¹¹

Έτσι, το 1920, η νέα Σχολή δεν θα έπρεπε απαραίτητως να είναι κρατική. Θα μου πείτε βέβαια ότι, σε μιαν εποχή όπου η διάκριση των νομικών προσώπων σε δημόσιου και ιδιωτικού δικαίου δεν ήταν ξεκάθαρη ούτε όσο λειτουργικά σημαντική είναι σήμερα, η διευκρίνιση αυτή δεν είχε και τόσο μεγάλη σημασία. Δεν θα συμφωνούσα: η έλλειψη στο Σύνταγμα διάταξης αντίστοιχης με τη σημερινή του άρθρου 16, το οποίο απαγορεύει τη σύσταση ανωτάτων σχολών από ιδιώτες και ορίζει ότι τα πανεπιστήμια υπάγονται στο δημόσιο λογιστικό και λειτουργούν υποχρεωτικά ως ν.π.δ.δ., διευκόλυνε τον πειραματισμό και την καινοτομία. Τέτοια ήταν η ίδρυση της Σχολής σας δίπλα στο σεβάσμιο αλλά αποστεωμένο Καποδιστριακό, το 1920, όπως άλλωστε και της Ανωτάτης Εμπορικής και της Παντείου, λίγο αργότερα. Άλλωστε, και σε ιδεολογικό επίπεδο, η ίδρυση της Ανωτέρας Γεωπονικής, το 1920, εξέφραζε τη θέληση για ρήξη με το παρελθόν.

Πράγματι, το 1917, σχεδόν ταυτόχρονα με την αγροτική, η προσωρινή κυβέρνηση της Θεσσαλονίκης εξήγγειλε και

την εκπαιδευτική μεταρρύθμιση. Επρόκειτο για το περίφημο ν.δ. 2585/1917 «περί διδακτικών βιβλίων», με το οποίο η κυβέρνηση Βενιζέλου εισήγαγε τη δημοτική στην στοιχειώδη εκπαίδευση. Ιδρυτική πράξη, της πρώτης μεγάλης εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης από συστάσεως ελληνικού κράτους, το νομοθέτημα αυτό εξέφραζε το ιδεολογικό στίγμα της τριανδρίας Αλ. Δελμούζου, Δημ. Γληνού και Μανώλη Τριανταφυλλίδη, στην οποία ο Ελ. Βενιζέλος εμπιστεύθηκε τότε τη χάραξη μιας μακρόπνοης εκπαιδευτικής πολιτικής.

Δύο ήταν οι άξονες της πολιτικής αυτής, την οποία επιχείρησε να εφαρμόσει σε όλη τη χώρα η κυβέρνηση Βενιζέλου, μετά την εγκατάστασή της στην Αθήνα: η προσαρμογή της εκπαίδευσης στις ανάγκες της οικονομίας, από τη μια, και η καλλιέργεια μιας νέας εθνικής συνειδησης από την άλλη. Όπως υποστήριζε η «τριανδρία» το 1914 σε ένα προγραμματικό κείμενό της, επιβάλλεται «η έρευνα της σημερινής ελληνικής κοινωνίας ως προς την υπόστασή της, τις εκπαιδευτικές της απαιτήσεις και ανάγκες, που απάνω σ' αυτές θα στηριχθούν τα ιδανικά της ελληνικής αγωγής, εναρμονισμένα με τα ιδανικά του σύγχρονου ελληνισμού».¹²

Η εγκατάλειψη της στείρας προγονολατρείας και η μελέτη του νεοελληνικού πολιτισμού περισσότερο ως απόληξης μιας ζωντανής ιστορικής διαδρομής, παρά ως παρακαταθήκης ενός περιούσιου λαού, στον οποίο τάχα όλοι χρωστάνε, ήταν οι δύο πυλώνες της νέας αυτής πολιτικής, στο πλαίσιο της οποίας νομίζω ότι εντάσσεται και η ίδρυση της Γεωπονικής Σχολής.

*

Αν έπρεπε να χαρακτηρίσω με δυο λέξεις την αναγεννητική αυτή προσπάθεια, που έκφρασή της, όπως πιστεύω, ήταν η σύσταση και των άλλων δύο ανώτερων σχολών, το 1920, θα την ονομάτιζα «Επιστήμη για την πατρίδα». Επιστήμη, αφού την ενδιέφερε η κατάρτιση απόμων υψηλού επιπέδου, ανοιχτών στο σύγχρονο κόσμο και τις νεότερες τεχνικές εξελίξεις. Και τούτο για την στελέχωση του κρατικού μηχανισμού σε μιαν εποχή μεγάλων προκλήσεων. Επιστήμη όχι μόνο για την επιστήμη, αλλά για την πατρίδα και όχι για το κόμμα ή την όποια παράταξη ή το όποιο στενό ιδιωτικό συμφέρον, μια πατρίδα με την ευγενέστερη σημασία της λέξης που, για να σταθεί στα πόδια της στο σύγχρονο κόσμο, χρειαζόταν να στηριχθεί όχι μόνο σε στρατιωτικούς και γραφειο-

κράτες, αλλά και σε άξια στελέχη, με στέρεες τεχνικές γνώσεις.

Ενενήντα χρόνια μετά, σε μια συγκυρία όπου οι προκλήσεις για το αύριο της πατρίδας μας και την Ενωμένη Ευρώπη είναι σχεδόν εξ ίσου κρίσιμες, διερωτάται κανείς μήπως η υψηλόφρων αυτή επιδίωξη οφείλει και πάλι να εμπνεύσει όχι μόνον όσους διαμορφώνουν την εκπαιδευτική πολιτική της χώρας, αλλά και όσους, διδάσκοντες και διδασκόμενους, εμπλέκονται στην εκπαιδευτική διαδικασία.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

- * Κείμενο που διαβάστηκε στην εκδήλωση για τα 90 χρόνια της ίδρυσης του Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθηνών, στο Βοτανικό στις 15.6.2010.
- 1 Βλ. Κώστα Παπαπάνου, *Χρονικό-ιστορία της ανωτάτης μας εκπαιδεύσεως*, Αθήνα, έκδ. Αμερικανικού Κολλεγίου Θηλέων Pierce College, 1970, σ. 288 & επ, 291 & επ. αντιστοίχως.
- 2 Με πρώτο διευθυντή τον Δημ. Γληνό, βλ. Αλ. Δημαρά, (επιμ.), *Η μεταρρύθμιση που δεν έγινε. Τεκμήρια ιστο-*

ρίας, τ. Β΄: (1895-1967), Αθήνα, Ερμής- Νέα Ελληνική Βιβλιοθήκη, 1974, σ. 125, 139-141.

- 3 Με το ν.δ. της 14.6.1917. Με το ίδιο διάταγμα ιδρύθηκε και το υπουργείο Περιθάλψεως, με πρώτο Υπουργό τον Σ. Σπυρίδωνα.
- 4 *Εφημερίς των Συζητήσεων*, συνεδρ. 24.11.1919, σ. 26-28.
- 5 Βλ. τον ν. ΑΦΜΒ΄/1887 «Περί συστάσεως γεωργικών σχολών», που ψηφίσθηκε επί κυβερνήσεως Χ. Τρικούπη, για την αξιοποίηση της δωρεάς του Π. Τριανταφυλλίδη (1810-1863), εμπόρου από την Βυτίνα.
- 6 Το πρώτο γεωργικό σχολείο στην Ελλάδα είχε ιδρύσει στην Τύρινθα ο Ιω. Καποδίστριας, το 1829.
- 7 Βλ. την *Εφημερίδα Συζητήσεων*, όπ.π., συνεδρ. 24.11.1919, σ. 27.
- 8 Βλ. άρθρα 6-10 ν. 1844/1920.
- 9 Για την αναθεώρηση του άρθρου 16 του Συντάγματος του 1864 το 1911 και τα συμφραζόμενά της, βλ. Ν.Κ. Αλιβιζάτου, *Πέρα από το 16. Τα πριν*

και τα μετά, Αθήνα, Μεταίχμιο, 2007, σ. 37 & επ.

- 10 Επρόκειτο για το 6ο σημείο του γνωστότερου ως «βουλευτικού ψηφίσματος» της 18.2.1910, που είχαν υποβάλει στη Βουλή το θεοτοκικό και το ραλλικό κόμμα, με προτάσεις για την αναθεώρηση του Συντάγματος του 1964, βλ. το κείμενο σε Μ. Δαβή, Γ. Παπαϊωάννου, *Το νέον Σύνταγμα*, εν Αθήναις, εκδ. Καλλιτεχνικής Επιθεωρήσεως, 1911, σ. 41-44.
- 11 Βλ. Ν. Ν. Σαριπόλου, *Σύστημα του συνταγματικού δικαίου της Ελλάδος*, τ. Γ΄, εκδ. δ΄, εν Αθήναις, Α. Ραφτάνης, 1923, σ. 153, υποσημ. 2. Οι υπογραμμίσεις είναι του συγγραφέα.
- 12 *Δελτίο του Εκπαιδευτικού Ομίλου*, 1914. Για τους πολιτικούς και ιδεολογικούς προσανατολισμούς της «τριανδρίας» εκείνη την περίοδο, βλ. την εισαγωγή του Αλ. Δημαρά, *Η μεταρρύθμιση που δεν έγινε*, όπ.π., τ. Β΄, μ΄ & επ.

Ο ΠΡΥΤΑΝΗΣ

ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΜΠΑΣΑΚΟΣ

Φοιτητική συλλογικότητα απευθύνεται στον πρύτανη, προτείνοντάς του να στεγάσει το πανεπιστήμιο την απεργία πείνας των μεταναστών· απευθύνεται και σε άλλους αιρετούς άρχοντες του πανεπιστημίου. Ενεργώντας μέσα στα όρια της δικαιοδοσίας τους και της ευθύνης τους, οι αιρετοί δεν το δέχονται. Έως εδώ καλά.

Τι κάνει όμως, ο εν λόγω πρύτανης, αμέσως μετά; Σύμφωνα με τα όσα υπερήφανα υποστηρίζει, αμέσως μετά

παίρνει στο τηλέφωνο την αστυνομία, και έτσι, αυτό που ξεκίνησε ως συνομιλία με τους φοιτητές του –που και αυτοί στον πρύτανή τους μιλούσαν– μετασχηματίζεται σε πληροφορία για την αστυνομία: «έχω πληροφορίες ότι θα μπουν στο καράβι, κ.λπ.».

Με ποιον λοιπόν μιλούσαν οι φοιτητές; Με τον πρύτανη του πανεπιστημίου τους ή με το αυτί της αστυνομίας; Τους το είχε δηλώσει άραγε αυτό, πως η συνομιλία τους μπορεί να χρησιμοποιηθεί έτσι; Έχει συναίσθηση του τι έκανε – επιτέλους διδάσκει ηθική φιλοσοφία, θα πρέπει να είναι ασκημένος σε αυτού του τύπου τις λεπτές διακρίσεις.

Πιο κραυγαλέο είναι το γεγονός πως τώρα, ο εν λόγω αιρετός, και όχι διορισμένος, επικαλείται την τηλεφωνική αυτή επικοινωνία, κατά την οποία έδωσε την πληροφορία, ως «έκανα το καθήκον μου».

Λες και ήταν κάποιο όργανο με πολιτικά που ενώ περιπολούσε Σίνα και Σόλωνος γωνία, είδε μια κίνηση ύποπτη, και πήρε το διοικητή του να την αναφέρει. Λες και μπορεί να υπάρχει επικοινωνία μεταξύ πανεπιστημίου και αστυνομίας άλλη από τη γραπτή και επίσημη – που είναι ο μόνος δημόσιος, υπεύθυνος και ελέγξιμος τρόπος, ο μόνος δηλαδή, εν προκειμένω, επιτρεπτός.

Ο Παντελής Μπασάκος διδάσκει φιλοσοφία στο Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Ιστορίας του Παντείου Πανεπιστημίου.